

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Кафедра політичних технологій

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО

Кафедра політичних наук і права

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Кафедра політології, права та філософії

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

22 лютого 2023 р.

м. Полтава

УДК 32
П 50

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії;

Сизоненко Наталія, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Ільченко Алла, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних, доцент;

Макарець Світлана, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Помаз Юлія, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Приходько Сергій, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

Токуєва Наталія, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук.

Затверджено до розповсюдження в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол №8 від 24.02.2023 р.).

УДК 32 **Політичні трансформації сучасного суспільства** : зб. матеріалів IV
П 50 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 лютого 2023 р.). Полтава :
ПДАУ, 2023. 281 с.

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, здобувачів вищої освіти, подані до організаційного комітету IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні трансформації сучасного суспільства».

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, безпекові аспекти модернізації політичної системи.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

© ПДАУ, 2023

© Автори статей, 2023

Ніколенко Юрій
ЗАКОНОДАВЧЕ КОНСТРУЮВАННЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ ЯК
ОСНОВНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧОЇ
ІНЖЕНЕРІЇ 51

Приходько Сергій
УКРАЇНСЬКА ДЕМОКРАТІЯ У КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 55

Скрипченко Валерія
ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ШВЕЦІЇ 59

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Ільченко Алла
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ
СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ 64

Півнева Любов
МЕДІА ЯК ФАКТОР РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО
ЗНАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 68

Токуєва Наталія
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 71

Шейко Сергій, Мазур Даниїл
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ – ЗАГАЛЬНА ОСНОВА ВИРІШЕННЯ
ДИЛЕМИ «ВЛАДА – ОСВІТА» В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ 74

ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Бульбенюк Світлана
ПОПУЛІЗМ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗА УМОВ
ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ 80

Дурман Олена, Грицак Ростислав
ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ
СТАТУСУ ТИМЧАСОВО ЗАХОПЛЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ
ТЕРИТОРІЙ 84

Нова система медіа має відповідати найкращим європейським та всесвітнім гуманістичним традиціям, побудованим на свободі слова, вільному виборі засобів масової інформації, розкріпаченні журналістської діяльності для того, щоб мати можливість розповсюджувати політичну інформацію, яка базується на політичному знанні в умовах сьогодення.

Джерела та література

1. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. Відомості Верховної Ради України від 11.01.2023 р.
2. Dafna Lemish & Maya Götz. The next time is now! How children and media professionals must respond to Russia's war in Ukraine. *Journal of Children and Media*, 16:2. 2022. P. 303–308.
3. Dennis Lichtenstein, Katharina Koerth. Different shows, different stories: How German TV formats challenged the government's framing of the Ukraine crisis. *Media, War & Conflict*, 15(2). 2022. URL: <http://surl.li/fgnmm> (дата звернення: 15.02.2023).
4. Nadia Herasymchuk, Anatoli Yakovets. The Role of Internet Media in Informational Counteracting Between Ukraine and Russia During the War in the East. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2019. № 6 (18). URL: <http://surl.li/ffskj> (дата звернення: 15.02.2023).

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Токуєва Наталія,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.tokuieva@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1840-1382>

Основні завдання, які постають перед освітньою галуззю сьогодення, зорієнтовані на виховання активної, компетентної, вільної і творчої особистості, здатної до самовизначення в сучасних життєвих умовах; на осмислення її власної

позиції та самоідентифікації й окреслення моральних орієнтирів і цінностей; на усвідомлене ставлення до політичних подій та їх правильне оцінювання й оволодіння практичними навичками участі в суспільному житті. З огляду на це важливим напрямом навчально-виховної діяльності вишу є формування у здобувачів вищої освіти політичної культури, яка включає в себе рівень і характер теоретичних знань про політичне життя країни, про розвиток політичних відносин і процесів; уміння оцінки політичних явищ і вироблення власної позиції та поведінки, що має на увазі роботу з емоційно-вольовою стороною даної проблеми. Адже коли людина пізнає світ, вона виявляє суб'єктивне ставлення до певних осіб, предметів чи явищ, що виявляється в таких емоційних проявах, як радість, захоплення, гордість, гнів, печаль, сором тощо. Залежно від життєвого досвіду деякі предмети чи явища задовольняють потреби людини, а отже, викликають позитивні емоції, і навпаки. Емоційні прояви суб'єктивного ставлення до певних політичних подій чи явищ є психічним відображенням життєвих реалій як особистісної реакції у формі переживання суттєвості, смислу, значимості кожної даної ситуації.

Аналіз численних досліджень даної проблеми показав неоднотайність і різноманітність думок науковців із різних наукових сфер діяльності як у визначенні дефініції «політична культура», розкритті її основного змісту і складових компонентів, так і в формулюванні психолого-педагогічних засад формування політичної культури у комплексі навчально-виховних завдань освітніх установ. Розглядаючи політичну культуру як окремий вид загальної категорії «культура», вчені називають її сукупністю життєвих поглядів людини, особистісних переконань та орієнтацій, що визначають ставлення людини до політичної сфери життя соціуму.

Політична культура містить у собі не лише настанови, переконання, політичні ідеали, емоції й переживання, пов'язані з політичними процесами чи явищами, а й носить національний характер, що виявляється у специфічному поєднанні загальнолюдських рис, фундаментальних цінностей українського народу, психологічних особливостей, традиційних звичаїв тощо. Саме у процесі

формування політичної культури відбувається вироблення особистісних якостей людини, особливих рис характеру, волі, почуттів, що спонукають її до участі в соціально-політичних відносинах, допомагають визначити політичну поведінку та політичні погляди, активізувати суспільно-політичну діяльність.

У цьому контексті важливою є наукова розвідка М. Хилько, в якій учений, дослідивши визначення сутності політичної культури, виокремлює три типи орієнтацій учасників політичної системи на певні дії та явища політики: пізнавальні (знання про політичну систему і процеси); емоційні (відчуття щодо політичної системи і процесів); оціночні (судження й оцінки щодо політичної системи й процесів) [2, с. 115].

У процесі формування політичної культури здобувачів вищої освіти необхідно не лише застосовувати теоретичні методи навчально-виховного характеру, а й враховувати деякі загальні особливості сучасного періоду трансформації суспільної політичної культури, як от: поєднання високого рівня бажання участі в політичному житті суспільства із зневірою у можливість власного впливу на політичні процеси в країні, зростання інтересу до політичної сфери життя – з невисоким рівнем політичної компетентності та поінформованості. А отже, потрібно створити необхідні сприятливі умови для того, щоб кожен здобувач вищої освіти міг достойно соціалізуватися в суспільстві, проявити політичну свідомість, виявити особистісну відповідальність за власні дії з досягнення професійних висот та злагоди і взаємодопомоги в людських стосунках. Політична культура XXI століття, як зазначала у своєму дослідженні Н. Репіна, постає не лише як «складова суспільства, де знаходяться асоціації і громади, а в першу чергу громадяни, які створюють інтелектуальний капітал, де культура постає як цінність, як європейська цінність, де центром всього є людина...» [1, с. 454–455].

Підготовка майбутнього фахівця в закладах вищої освіти зорієнтована на виховання вільної і творчої людини, здатної до самовизначення в сучасних життєвих реаліях, повноцінної самореалізації та успішної самоорганізації своєї фахової діяльності. А успішність його навчання в закладі вищої освіти та

подальший професійний розвиток залежать від усвідомлення себе активним суб'єктом навчального процесу, здатним осмислювати власну статусну позицію, свої дії та запрограмовані результати й встановлювати партнерські відносини з іншими суб'єктами даного виду діяльності. Саме розвиток активності в навчально-пізнавальній діяльності впливає на самоідентифікацію здобувача вищої освіти, на визначення його життєвих цінностей та політичних поглядів, на вміння планувати свою діяльність, організовувати та контролювати її на різних етапах виконання, критично мислити тощо. Формування політичної культури здобувачів вищої освіти є надзвичайно важливим завданням, яке сприяє вихованню людини з суб'єктною позицією, тобто активної, компетентної, відповідальної, креативної особистості, здатної до самовизначення у своїх життєвих і діяльнісних пріоритетах.

Джерела та література

1. Репіна Н. Політична культура XXI століття : тренди і виклики. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2012. Вип. 6 (62). С. 444–455.
2. Хилько М. Політична культура населення України : аналіз розвитку громадянських якостей. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С. 115–126.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ – ЗАГАЛЬНА ОСНОВА ВИРІШЕННЯ ДИЛЕМИ «ВЛАДА – ОСВІТА» В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Шейко Сергій,
кандидат філософських наук,
професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
sergii.sheiko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/000-0002-4635-4643>

Мазур Даниїл,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Політологія
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
danyil.mazur@st.pdaa.edu.ua